

Kdo je odpovědný za současný stav lesů (ekologickou katastrofu) a rozsah kůrovcové kalamity

Současné škody na lese, nenahraditelné složce životního prostředí, na území ČR jako důsledek kůrovcové kalamity (kdy jednou z příčin byla transformace lesů, výběrová řízení, bezzásahovost a neplnění povinností v ochraně lesa, tj. porušování zákonných povinností) **převyšují několikanásobně miliardy Kč**. Dochází k významnému snížení retenční schopnosti území, což ovlivňuje nejen kvalitu vody a její (ne)dostatek, v období většího množství srážek případný rozsah povodní, včetně obecného ohrožení.

Největší kůrovcová kalamita v historii zasáhla i lesy, které jsou součástí Chráněných oblastí přirozené akumulace vod (CHOPAV, Šumava, Beskydy, Jeseníky, Jizerské hory, Krkonoše, Orlické hory a další).

Škody na lesních majetcích pouze v letošním roce představují u jednotlivých vlastníků lesů, dle publikovaného údaje, cca 40 miliard Kč. Ani současné škody na produkčních a mimoprodukčních funkcích lesa (nenahraditelné složce životního prostředí) nepřesvědčily odpovědná ministerstva k vyhlášení mimořádného stavu a zastavení úmyslných těžeb (např. v Německu byl mimořádný stav vyhlášen při zjištění daleko nižších škod).

Ministerstvo životního prostředí (MŽP) bylo zřízeno 19. prosince 1989 zákonem ČNR č. 173/1989 Sb., k 1. lednu 1990 jako ústřední orgán státní správy a orgán vrchního dozoru ve věcech životního prostředí.

K zabezpečení a kontrolní činnosti vlády České republiky Ministerstvo životního prostředí koordinuje ve věcech životního prostředí postup všech ministerstev a ostatních ústředních orgánů státní správy České republiky.

Dle § 50 platného zákona o lesích Ministerstvo životního prostředí, v rámci výkonu vrchního státního dozoru, dozírá jak na orgány státní správy, tak na právnické a fyzické osoby, zda dodržují ustanovení tohoto zákona, předpisů vydaných k jeho provedení a rozhodnutí vydaných na jeho základě. Je oprávněno ukládat opatření k odstranění zjištěných nedostatků.

Neplnění této povinnosti Ministerstvem životního prostředí prokazuje dopis ministra ze dne 3. 8. 2018 pod č. j.: MZP/2018/130/531, kde uvedl, citace:

„MŽP neuložilo v letech 2014 až 2018 z důvodu rozšíření a přemnožení lýkožroutů žádné opatření k odstranění zjištěných nedostatků při výkonu vrchního státního dozoru ve smyslu ustanovení § 50 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů. Vrchní státní dozor MŽP v lesích je primárně směřován, a také vykonáván, do oblastí komunikace s ústředním orgánem státní správy lesů – Ministerstvem zemědělství, se kterým spolupracuje při tvorbě a zajišťování koncepčních dokumentů na úseku lesního hospodářství a koordinuje spolupráci v oblasti ochrany lesa a zabezpečení mimoprodukčních funkcí.

Tento dopis nasvědčuje tomu, že MŽP je spoluzodpovědné za rozsah škod na lese (nenahraditelné složce životního prostředí) a rozsah škod na dřevě u jednotlivých vlastníků lesa. Jedná se o největší kůrovcovou kalamitu v naší historii.

Bylo a je prokázáno, že jednou z rozhodujících příčin současné kůrovcové kalamity je porušení ustanovení § 32 zákona o lesích (v důsledku neplnění povinností některých vlastníků lesa, nedostatečného výkonu státní správy lesů, ale zejména vrchního státního dozoru v lesích). Např. v NP Šumava bylo a je příčinou kůrovcové kalamity vyhlášení a rozšiřování bezzásahových území a neplnění povinností v ochraně lesa.

Publikovaná ukázka škod na lese (nenahraditelné složce životního prostředí) v NP Šumava (důsledek bezzásahovosti a neplnění povinností v ochraně lesa)

Ukázka horských hřebenů Šumavy, důsledek bezzásahovosti

Ukázka úmyslného poškozování lesů tzv. probírkami s variabilní intenzitou („děr“) publikovaná vedením Národního parku Šumava (za peníze z veřejných rozpočtů). Lesní porosty, které nezničila bezzásahovost, ničí nové přístupy NP.

Lesy národních parků jsou zařazeny do lesů zvláštního určení, kde dle § 8 odst. 2 zákona č. 289/1995 Sb., (ale i dle zákona o ochraně přírody a krajiny) je uvedeno, že u lesů zvláštního určení **je veřejný zájem na zlepšení a ochraně životního prostředí.**

Poškození lesa (nenahraditelné složky životního prostředí) **souvisí s případným obecným ohrožením (povodně, sucho).**

V zákoně o ochraně přírody a krajiny je v § 22 uvedeno, že lesy národních parků plní funkce lesů.

V § 1 zákona o lesích je uvedeno, že **lesy jsou nenahraditelnou složkou životního prostředí a zákon stanovuje předpoklady pro plnění všech jeho funkcí trvale a rovnoměrně.**

Současný rozsah ekologické katastrofy vznikl vyhlášením bezzásahovosti a porušováním zákonných povinností v ochraně lesa a **sucho pouze tyto škody prohlubuje (násobí).** Jsou lesní majetky, kde lesníci se s tímto stavem vyrovnávají, škody u těchto vlastníků lesa vznikají neplněním povinností sousedních vlastníků lesů a **zejména nedostatečným výkonem státního dozoru v lesích, zejména vrchního státního dozoru.**

Pouze škody na lese (nenahraditelné složce životního prostředí) byly např. v NP Šumava v roce 2017 odhadnuty na 230 miliard Kč jako důsledek bezzásahovosti, kdy tato bezzásahovost měla vliv na rozsah kůrovcové kalamity v NP a u sousedních vlastníků lesa vzdálených i desítky km. Od počátku vyhlášení NP Šumava stát výše uvedené škody v NP dotoval a dotuje **ve výši přibližně 4 až 5 miliardami Kč.**

Stát dotuje z veřejných prostředků v národních parcích škody na lese (nenahraditelné složce životním prostředí), což je unikát. Pouze v letošním roce MŽP navýší dotaci jen pro NP Šumava o dalších 40 miliónů Kč a to i při pokračujících vysokých těžbách dřeva. Ke dni 15. 11. 2019 uvedlo vedení NP, že od počátku roku 2019 bylo vytěženo 239.499 m³ dřevní hmoty, z toho 186.575 m³ kůrovcové hmoty. Před vyhlášením NP bylo na tomto území vytěženo pouze 6.500 m³ kůrovcového dřeva.

Lesnické organizace, které zajišťovaly obhospodařování lesů před vyhlášením NP Šumava (do roku 1991) **byly ziskové, zajišťovaly zaměstnanost místnímu obyvatelstvu a zároveň předaly NP Šumava nejzachovalejší lesní ekosystémy v rámci střední Evropy.**

V současné době lze odhadnout škody na lese (nenahraditelné složce životního prostředí) jen v Národním parku Šumava odhadnout na **250 až 300 miliard Kč, v celé ČR je jedná o desítky bilióny Kč.**

Lze odhadnout, že 27.000 ha odumřelých lesních porostů, holin a ploch po kůrovcových těžbách (publikované údaje P. Martana) v NP Šumava vázalo (akumulovalo) přibližně 2.500.000 tun uhlíku. Z odumřelých lesních porostů se postupně uvolňuje a bude uvolňovat uhlík ve formě CO₂ do ovzduší. **Lesní porosty na ploše 27.000 ha ve vztahu k ročnímu přírůstu mohly přibližně ročně vázat (akumulovat) 30 až 40 tis. tun uhlíku.** V rámci celé ČR lze odhadnout, že v důsledku kůrovcové kalamity se jedná o desetinásobky.

Skutečně má náš stát zájem na přijetí všech nezbytných opatření, která by bránila oteplování klimatu a dosažení uhlíkové neutrality?

Obecně je známo, že významnou funkcí lesa je proces fotosyntézy, kdy lesy spotřebovávají CO₂, čímž se podílí na snížení globálního oteplování planety. Uhlík je akumulován v dřevní biomase a kyslík se vrací zpět do ovzduší.

Pouze za rok 2017 činily škody, ztráty na produkci kyslíku v lesích NP Šumava přibližně 4 miliardy Kč.

V Českých Budějovicích dne 12. 12. 2019

Zpracoval Ing. Karel Simon

- soudní znalec v oboru lesní hospodářství, odvětví funkce lesů v krajinném (přírodním a životním) prostředí,
- jeden z prvních pracovníků České inspekce životního prostředí v ochraně lesa, který se zároveň spolupodílel na vypracování podkladů pro důvodovou zprávu k vyhlášení Národního parku Šumava.

České inspekce životního prostředí

ředitele organizace

Ing. Erika Geusse, Ph. D.

Na Břehu 267

190 00 Praha 9

České Budějovice dne 3. 11. 2019

Věc: Podnět k šetření ve smyslu § 2 zákona č. 282/1991 Sb.

Vážený pane řediteli,

děkuji za poskytnuté informace a respektuji výsledky šetření, tj. informace uvedené pod body 1. a 2. Vašeho dopisu č. j. ČIŽP/RDT/2019/1862 ze dne 15. 10. 2019.

V odpovědi na moji žádost o informace pod bodem 3. jste odpověděl, že v rámci dozorových akcí ČIŽP nebylo prioritou dodržování vodního zákona v CHOPAV Šumava a šetření vodohospodářských funkcí lesa. Zároveň z vyjádření vyplývá, že jste nenechal přešetřit, jak celkový stav lesů NP ovlivňuje vodohospodářskou funkci lesa v CHOPAV Šumava a zda je dodržován veřejný zájem na zlepšení a ochraně životního prostředí ve smyslu § 8 zákona o lesích na celém území NP Šumava.

Na základě Vaší informace uvedené v bodě 3. **podávám podnět k šetření ve vztahu k obsahu mého podnětu z roku 2014** a současného stavu škod na lese (nenahraditelné složce životního prostředí) v lesích NP Šumava, které mají negativní dopad na CHOPAV Šumava. Součástí podnětu je požadavek, aby šetření bylo provedeno ve smyslu metodiky Prof. Vyskota CSc. a kol. (vypracované na základě požadavku MŽP), publikované ve Věstníku MŽP č. 8/2003 a její přílohy č. 9.

Zároveň podávám podnět ve věci případných přetěžeb dřeva na celém území NP Šumava ve vztahu k publikovaným údajům (P. Martan) a zda jsou plněny funkce lesa trvale a rovnoměrně ve smyslu § 1 zákona o lesích (na celém území NP).

V žádosti jsem uvedl, že v roce 2008 došlo ke škodě na hydricko-vodohospodářské funkci lesa v NP Šumava ve výši 6,5 miliardy Kč - viz znalecký posudek č. 33-9/2008. Celkové škody na lese, nenahraditelné složce životního prostředí byly vyčísleny ve výši 32,5 miliardy Kč. Posudek byl zpracován na základě oficiální metodiky MŽP zveřejněné ve Věstníku MŽP v roce 2003.

Dovolím si uvést, že význam lesa pro přirozenou akumulaci vod byl dlouhodobě znám a je výzkumy prokázán, např. výzkumná práce Ing. Šonky (včetně dalších výzkumných prací např. v rámci NP Šumava v letech 1996 až 2000) tento význam lesa **prokázaly.** Narušení lesů Šumavy vichřicemi a kůrovcovou kalamitou v letech 1868 až 1878 bylo v rozsahu cca na 11.000 ha (dle Pfeffera rok 1947) mělo vliv **po několik desetiletí na snížení retenční schopnosti území a rozkolísanost odtoků (historické měření průtoků Vltavy v letech 1850 – 1920).**

Souvislost, mezi poškozením lesů Šumavy v letech 1868 až 1878 a sníženou retenční schopností území, přispěla k většímu rozsahu škod z povodní např. v roce 1890.

Ke konci roku 2017 bylo publikováno, že na území NP se nachází 26.515 ha poškozeného lesa (odumřelých lesních porostů, holin a ploch po těžbě kůrovcového dřeva). Tato skutečnost prokazuje možnou (odhadnutou) škodu na hydricko-vodohospodářské funkci lesa NP Šumava **přibližně ve výši 30 až 35 miliard Kč a škodu na lese, nenahraditelné složce životního prostředí ve výši cca 230 miliard Kč. Rozsah poškozených lesů NP Šumava se zvyšuje.**

Uvedené škody na lese mají negativní dopady na vodohospodářské funkce celého území CHOPAV Šumava.

Dovolím si uvést pouze jednu ukázkou prokazující poškození lesů NP Šumava, tj. zhoršování vodohospodářské funkce lesů na území CHOPAV.

Tyto skutečnosti nasvědčují tomu, že dochází k porušování zejména § 1, 14, 23 zákona o vodách popř. dalších ustanovení, § 8 zákona o lesích, kde je uvedeno, že u lesů zvláštního určení je veřejný zájem na zlepšení a ochraně životního prostředí (prokazatelně na celospolečenských funkcích lesa). V § 1 zákona o lesích je uvedeno, že lesy jsou nenahraditelnou složkou životního prostředí a zákon stanovuje předpoklady pro plnění všech jeho funkcí trvale a rovnoměrně. Zákon o ochraně přírody a krajiny v § 22 konstatuje, že lesy NP plní funkce lesů. Jsem názoru, že **výše uvedené skutečnosti nasvědčují tomu, že:**

- **dochází ke zhoršování přírodních podmínek tvořících významnou přirozenou akumulaci podzemních i povrchových vod v CHOPAV Šumava.**

- se jedná o poškození životního prostředí ve smyslu § 8 odst. 2 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, kdy se škodou na lese (nenahraditelné složce životního prostředí) **souvisí případné obecné ohrožení (povodně, sucho).**

Dovolím si uvést význam společenských funkcí lesa, které např. popisuje H. Weidinger (Forstamt der Stadt Wien), takto:

„Lesy jsou skutečným produkčním zázrakem. Zvláštní význam nabývají jejich obecně prospěšné funkce. Lesy to jsou zelené plíce a vynikající regulátor klimatu. Ze vzduchu filtrují prach a škodlivé látky, zpomalují proudění vzduchu a působí na vyrovnávání teploty. Lesy jsou ale také zdrojem čisté, pitné vody, hromadí a čistí velká množství srážek a regulují oběh vody daleko za hranicemi svého ekosystému.“

Na základě výše uvedených skutečností si Vás dovoluji požádat o prošetření trvalého zhoršování lesů NP Šumava, které je významné pro přirozenou akumulaci podzemních i povrchových vod v CHOPAV Šumava a to na základě § 2 zákona č. 282/1991 Sb. o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa.

V roce 1991 jsem se podílel jako pracovník ČIŽP na zpracování podkladů pro důvodovou zprávu, na základě které byl schválen zákon č. 282/1991 Sb., a byl mi prokazatelně znám stav lesů před vyhlášením NP a postupné zhoršování těchto lesů v následném období. Podnět podávám jako občan, který je Ministerstvem životního prostředí ujišťován, že jsou přijímány veškerá nezbytná opatření k udržení vody v krajině.

Ing. Karel Simon